

Februar 2021.

e-Turistické noviny

turizamsrbije.info

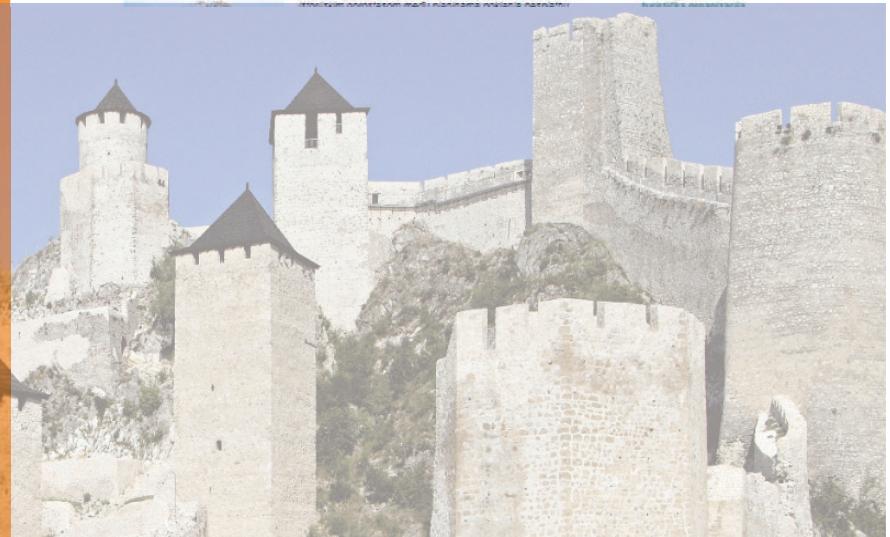
- Kreirajte turističku vest
- Najavite događaj
- Promovišite svoju turističku destinaciju
- Predstavite svoju turističku ponudu
- Budite u toku sa dešavanjima u srpskom turizmu
- Oglasite se u e-Turističkim novinama
- Emitujte svoj promo spot na našem internet portalu
- Postavite svoj baner

The screenshot displays the homepage of turizamsrbije.info. At the top, there's a large image of a wooden cabin in a forested mountainous area. Below the header, there's a sidebar with a blue background containing a newsletter sign-up form and links to social media like Sepia and the Ministry of Tourism.

The main content area features several news items:

- HORES SERTIFIKOVAO 132 HOTELSKA OBJEKTA**: An article about the HORES project certifying 132 hotel objects. It includes a circular "Clean & Safe" logo and a snippet of text about the certification process.
- OTKAZAN SABOR LOVACA SRBIJE**: A news item about the cancellation of the Serbian Hunter's Assembly due to the coronavirus pandemic.
- UPOZNAJTE PLANINU ČER**: An article about the Čer plateau, featuring a photo of a castle and a snippet of text.
- Ivanjica: Nušićiada**: A news item about a traditional hunting event in Ivanjica.
- Zlatibor: Vesi Čekal!**: A news item about the Zlatibor region.
- TOS: Zima u Srbiji**: A news item about winter in Serbia.
- e-Turističke novine**: A thumbnail for the e-Tourism news section, featuring a woman holding a suitcase.

At the bottom of the page, there's a footer with logos for the Ministry of Tourism, e-Turista, YUTA, and Zlatibor.

*Turizam
Srbije*

SADRŽAJ:

[4. Kakve su prognoze](#)

[5. Verujem da će 2021. godina biti bolja za turizam](#)

[9. Zimski karavan](#)

[11. Banje Srbije u doba Korone](#)

[12. Žalopojka ili kako je bilo](#)

[15. Počelo novo poglavljje razvoja turizma na Zlatiboru](#)

[19. Šta nam je pokazala Korona](#)

[21. Prvi srpski Ustav je usvojen u Kragujevcu](#)

[23. Tri pitanja za...](#)

[24. Tri vesti iz Pirot-a](#)

[25. Upoznaj sebe putujući Srbijom](#)

[26. U nedelju na Ceru](#)

[27. Selfi muzej Expose](#)

IZMEĐU REDOVA

Željko Milinković*

Kakve su prognoze

„Zatvorski dani“, kada je Srbija u pitanju, su za nama. Mada nikad ne reci nikad. Pojedine zemlje u svetu i dalje su u lockdown-u, pa su samim tim i putovanja ograničena.

Za nama je najgora godina u istoriji turizma. Prema podacima Svetske turističke organizacije turističke destinacije su prošle godine zabeležile milijardu manje međunarodnih dolazaka u odnosu na 2019. godinu. To je pad od 74%. Procenjeni gubitak po tom osnovu je 1,3 biliona dolara. Smatra se da je u opasnosti između 100 i 120 miliona direktnih radnih mesta u turizmu.

Ni Srbija nije mimo sveta. U 2020. godini imali smo 75,9% manje dolazaka stranih turista i oni su ostvarili 69,5% noćenja manje nego 2019. godine. Sve nam to govori da je turizam međunarodni biznis i da on praktično zavisi od međunarodnih putovanja.

Zabrinutost je velika i svi se pitaju kad će početi oporavak turizma. Svetski stručnjaci su podeljeni po tom pitanju. Polovina njih misli da će oporavak početi ove, a druga polovina početak potencijalnog oporavka turizma početi tokom 2022. godine. Procenjuju da će za povratak međunarodnog turizma na nivo 2019. godine biti potrebno između dve i po i četiri godine.

Dok se to ne desi srpski turizam praktično zavisi od domaćih turista. Dakle od nas samih. Koliko god da smo željni mora i stranih gradova poželjno je da se okrenemo svojoj zemlji, da putujemo i da se odmaramo u njoj. Po svojoj prilici to će i ove godine zavisti od epidemiološke situacije. Vakcinacija će nas samo oslobođiti straha od putovanja koji još uvek prisutan. Da li ćemo da budemo još brojniji gosti (turisti) u našoj zemlji zavisiće i od opšte ekonomske situacije u Srbiji, odnosno od naših platežnih mogućnosti.

Zato je veoma važno je da ugostitelji prilagode svoje cene prosečnom srpskom turisti. Da ne „deru“ gosta kako su to već neki počeli da rade. To je pucanj u noge svih nas. Posledice takvog ponašanja će osetiti i oni koji poštено i časno žive od turizma, jer gost nije naivan. On neće samo izbegavati takve hotele, restorane, kafiće... već celo to turističko mesto.

*Glavni i odgovorni urednik e-Turističkih novina

IZDAVAC: TURIZAM SRBIJE - BEOGRAD; E-MAIL: TURIZAMSRBIE.INFO@GMAIL.COM ● REDAKCIJA: GLAVNI I ODOGOVORNI UREĐNIK: ŽELJKO MILINKOVIĆ; TEL. 063/10 69 440; E-MAIL: turistickenovine@gmail.com ● GRAFIČKI UREĐNIK: RADOJICA ĐURIĆ ● SARADNICI U BROJU: MARIJA BOGUNOVIĆ, ALEKSANDRA ILIĆ, ALEKSANDAR SENIČIĆ, VLADAN VEŠKOVIĆ, NEVENA ČUPIĆ, MILOJE OSTOJIĆ, SNEŽANA MILOSAVLJEVIĆ, ANA PAVLOVIĆ, JELENA TODOROVIĆ ● FOTOGRAFIJE U BROJU: TOS, TO ZLATIBOR, TO IVANJICA, TO VRNJAČKA BANJA, TO PIROT, TO LJIG, UDRUŽENJE BANJA SRBIJE, ZORAN LAZAREVIĆ, JOVAN ŽIVANOVIC, MUZEJ SELFJA EXPOSE, VLADIMIR IVANOVIC, ANDĚLA IVANOVIC, DRAGANA ILIĆ, IVAN LUKIĆ, ANA PAVLOVIĆ, ŽELJKO MILINKOVIĆ, ARHIVA e-TURISTIČKIH NOVINA ● NASLOVNA STRANA: SKI CENTAR TORNIK, Autor fotografije: MILOJE OSTOJIĆ

Tatjana Matić, ministarka trgovine,
turizma i telekomunikacija u
Vladi Republike Srbije

Verujem da će 2021. godina biti bolja za turizam

e-TN: Postali ste resorni ministar za turizam u najnezgodnijem trenutku, u godini koja je „osakatila“ naš turizam. Veliki je pad i u broju dolazaka i u broju ostvarenih noćenja. Da li zna kolika je tačno šteta koji je naš turizam pretrpeo?

Resor je preuzet u izazovnom i specifičnom trenutku za turizam, kao uostalom i za celu privredu, i sa ekonomskog i sa socijalnog aspekta, kako kod nas tako i u čitavom svetu.

Kada je reč o gubicima, za prvih jedanaest meseci 2020. godine devizni priliv je u padu za 25,6% u odnosu isti period 2019. godine, tj. ostvareno je 958 miliona eura. Poređenja radi, rekordna 2019. godina nam je donela 1.436 milijardi eura prihoda samo od stranih turista. Pad deviznog priliva je bio očekivan, s obzirom da je u prošloj godini u Srbiji boravilo 75,9% inostranih turista manje u odnosu na prethodnu godinu i da je od početka pandemije ta razlika u nekim mesecima bila čak i oko 90%. Takođe, iako postoje očigledni nagoveštaji da se domaći turizam polako oporavlja, u odnosu na 2019. godinu bilo je 25,4% manje domaćih turista.

Jednu od najtežih turističkih godina ćemo meriti i po drugim parametrima, gde se ubrajaju i gubici turističkih agencija, vodiča, pratioca, hotela posebno gradskih, ali i manjih ugostitelja, organizatora kongresa i drugih događaja i manifestacija, prevoznika, svih drugih poslovnih subjekata u turizmu čiji su prihodi drastično

manji u odnosu na prošlogodišnje. Posebno su ugroženi turistički vodiči i pratioci, s obzirom da ne možemo u ovom trenutku govoriti o organizovanim turističkim putovanjima u grupama.

Procene govore da je turizam u Srbiji pretrpeo štetu i veću od milijardu evra, ali ćemo tek od sredine februara imati i zvanične podatke NBS o deviznom prihodu, pa ćemo moći da „podvučemo crtu“ i kada je reč i o ostalim parametrima.

Situacija je podjednako teška i u međunarodnom turizmu. U 2020. godini je broj međunarodnih dolazaka bio manji za 74% u odnosu na isti period prošle godine, u Evropi za 70%. U svetu je putovalo čak milijardu međunarodnih turista manje u odnosu na 2019. i prema UNWTO 2020. godina je bila najteža godina za međunarodni turizam.

e-TN: Uz sve mere koje donela Vlada Republike Srbije i vaše resorno ministarstvo da li je moglo bolje?

Resorno ministarstvo i Vlada Republike Srbije su od samog početka, shodno mogućnostima, ulagali izuzetne napore da što više ublaže gubitke sa kojima su se suočavali turistički i ugostiteljski poslenici, pre svega u cilju sprečavanja bankrota turističkih agencija i očuvanja radna mesta.

U pružanju sektorske pomoći, a na inicijativu ovog ministarstva Vlada Republike Srbije je usvojila više mera za koje je izdvojeno oko 9 milijardi dinara. Jedna od prvih mera bilo je usvajanje Uredbe o ponudi zamenskog putovanja za turističko putovanje koje je otkazano ili nije realizovano usled bolesti COVID-19, a potom je usledila podrška hotelskoj industriji u gradovima Srbije u vrednosti od 1,247 milijardi dinara. Takođe, početkom 2020. godine je odobreno i vrlo brzo podeljeno 160.000 vaučera, a potom je 13. maja odobreno dodatnih 400.000 turističkih vaučera zbog krize izazvane pandemijom. Zatim, opredelili smo subvencije za podršku radu ugostiteljske i turističke privrede u iznosu od 1.980.000.000 dinara, a Vlada Republike Srbije donela je i pakete mera koje su uticale i na poslovanje ugostiteljsko-turističke privrede, kao što su odlaganje plaćanja dospelih poreskih obaveza, isplata pomoći u visini 3 minimalne zarade, mere za očuvanje opšte likvidnosti privrednih subjekata, isplata dva puta po 60% minimalne zarade, kao i odlaganje poreza i doprinosa na zarade za jedan mesec. U trenutku kada je agencijama pretilo masovno zatvaranje zbog isteka polisa osiguranja, doneli smo i nove pravilnike koji im olakšavaju uslove dobijanja polisa i depozite, kao i program subvencija za polise.

e-TN: Kriza prouzrokovana pandemijom i dalje traje. Pored svih do sada donetih mera iz domena turističke politike o kojima ste govorili i koje su za cilj imale ublažavanje negativnih posledica krize ona i dalje traje. Da li možemo očekivati neke nove, vanredne mere?

Svakako će ministarstvo i dalje, u saradnji sa ostalim resornim ministarstvima, nastaviti da

predlaže ili preduzima odgovarajuće mere, kako bi se ova teška situacija prevazišla uz što manje gubitke.

Istovremeno moramo da radimo i na daljem razvoju sektora i shodno tome usvojen je Program rasporeda i korišćenja subvencija, transfera i dotacija namenjenih za projekte razvoja turizma u 2021. godini. Ulaganja u infrastrukturu, promociju i edukacije su ključni ne samo za oporavak već i za ubrzani reformu turističkog sektora u susret globalnoj konkurentskoj trci za tržište u postpandemijskom periodu.

Ove godine opredeljeni su podsticaji za izgradnju infrastrukture i suprastrukture u turističkim destinacijama u iznosu od 600 miliona i 500 hiljada dinara, za projekte promocije, edukacije i treninga u turizmu, sredstva u iznosu od 105 miliona dinara, a za kredite preko Fonda za razvoj 90 miliona dinara. Konkursi su objavljeni 13. januara 2020. godine i verujemo da će i ove godine biti veliko interesovanje potencijalnih korisnika.

e-TN: Nedavno se pojavila informacija da je preko 200 turističkih agencija prestalo sa radom. Da li je to tačno, odnosno koliko je tačno organizatora putovanja do 1. februara izgubilo licencu i koliki je trenutno broj posrednika u putovanju? Koliko je to manje u odnosu na februar 2020. godine?

Prema podacima Agencije za privredne registre, u januaru je broj aktivnih turističkih agencija-organizatora putovanja 337, što je smanjenje od 78 turističkih agencija u odnosu na mart prethodne godine. Takođe prema podacima APR-a, broj aktivnih turističkih agencija posrednika je povećan i iznosi 868, u odnosu na mart prethodne godine kada je bilo 815 agencija posrednika. Do povećanja broja agencija posrednika došlo je upravo jer je od 78 turističkih agencija organizatora putovanja koje su izbrisane iz Registra turizma, njih 53 prešle u posrednike.

e-TN: Upoznati ste sa problemom da je mnogim organizatorima putovanja blokiran novac koji su uplatili kao avans hotelima i izdavaocima apartmana za letnju sezonu 2020. godine. Da li naša Vlada i njen

resorno ministarstvo može nešto da učini i pomogne u rešavanju tog problema?

Verujem da će stabilizacija situacije po pitanju pandemije COVID 19, kao i sprovođenje vakcinacije u značajnoj meri uticati da 2021. godina bude bolja za turizam generalno što će omogućiti da se problemi realizacije ugovora iz 2020. godine, između tradicionalnih poslovnih partnera u privatnom sektoru, realizuju i reše na najbolji mogući način za sve strane. Upravo je resorno ministarstvo, u saradnji sa grčkom ambasadom pružilo podršku da se turističkim agencijama, koje su iskazale interesovanje i potrebu, omogući ulazak u Grčku kako bi na vreme

rešilo pitanje realizacije ugovora iz 2020. godine sa svojim partnerima na najbolji mogući način.

e-TN: Da li je ugrožena realizacija takozvanih „zamen-skih“ putovanja i da li će građani koji nerealizuju „zamensko“ putovanje do 31.12.2021. moći da ostvare povrat uplaćenog novca?

Zamensko putovanje je novo turističko putovanje i agencija i putnik zaključuju novi ugovor o organizovanju putovanja koji sadrži i broj izdate garancije putovanja za slučaj insolventnosti i radi naknade štete.

Naravno da će svi građani koji su sklopili ugovore sa agencijama o zamenskim putovanjima moći da ostvare svoje prava, zato što su sva putovanja, pre i posle 15. marta, kao i sva zamenska koja su ugovorena za vreme važenja licence i validne garancije putovanja, pokrivena iz garancije putovanja važeće u vreme potpisivanja ugovora o putovanju.

To znači da u slučaju nerealizovanog putovanja ugovorenog do 15. marta 2020. ili nerealizovanog zamenskog putovanja u sklopu novog ugovora ili drugog putovanja kasnije ugovorenog, putnik zaštitu prava može da ostvari iz garancije putovanja koja je važila u trenutku zaključenja ugovara o putovanju.

Isto tako putnik može da ostvaruje svoja prava potraživanjem iz garancije putovanja, aktiviranjem te garancije u slučaju da nastupe okolnosti propisane Zakonom o turizmu. Na primer, prema Zakonu, putnik ima pravo na naknadu štete ili potraživanje uplaćenog iznosa usled otkaza putovanje od strane organizatora ili insolventnosti organizatora.

e-TN: Ovo je sedma godina zaredom kako se nastavlja program dodela vaučera građanima za subvencionisano korišćenje usluge smeštaja. Planirano je da se podeli 100.000 vaučera. Koliko se građana do sada prijavilo i da li se razmatra eventualno povećanje broja vaučera?

I ove godine, kao i prethodnih, uprkos pandemiji koja je i dalje aktuelna, vlada veliko interesovanje naših građana za vaučere, odnosno za odmor u Srbiji. Od 1. januara do 8. februara podneto je 100.000 prijava građana čime je već

iskorišćen prvobitni budžet koji smo opredelili za ovu vrstu podsticaja u 2021. godini.

Najveće interesovanje su kao i svake godine pokazali penzioneri (52,48%), zaposleni (33,35%) i nezaposlena lica (11,46%), dok je najviše prijava građana pristiglo iz Beograda, Niša, Leskovca, Kragujevca i Novog Sada. Najtraženije destinacije su: Sokobanja, Zlatibor, Vrnjačka banja, Ribarska banja i Sijarinska banja.

U vreme kada Vaši čitaoci budu čitali ovaj intervju, verujemo da će građani imati na raspolaganju dodatne vaučere za koje očekujemo da nam ovih dana Ministarstvo finansija odobri dodatni budžet. Smatramo da treba da odgovorimo na zahteve i interesovanje naših građana, jer je fokus u 2021. godini svakako na jačanju domaćeg turiste i podsticajima domaćeg turizma.

e-TN: Prošle godine započeo je sa radom e-Turista. Koliko je do 1. februara registrovano ugostiteljskih objekata za smeštaj i da li ste zadovoljni dinamikom registracije?

Registracija ugostiteljskih objekata ide očekivanom dinamikom kao i registracija samih ugostitelja. Zaključno sa 8. februarom, ukupan broj registrovanih ugostiteljskih objekata je 17.180.

Sistem e-Turista ima izuzetan značaj za srpski turizam iz više razloga. Primena sistema e-Turista će po prvi put na jednom mestu dati realnu sliku o broju ugostiteljskih objekata u Srbiji i njihovih gostiju jer je to jedini mogući način da se prijave i domaći i strani turisti. Uspostavljanje ovog sistema pre svega olakšava posao ugostiteljima, posebno u delu elektronske prijave (stranih) gostiju, lakšeg (elektronskog) podnošenja zahteva za kategorizaciju i automatskog obračunavanja iznosa boravišne takse.

Istovremeno, e-Turista omogućuje državnim organima da efikasnije planiraju razvoj domaćeg turizma jer će sistem pokazati brojne nove i preciznije pokazatelje, kao što je struktura gostiju po destinacijama, na osnovu kojih će se lakše odrediti ciljna tržišta, kreirati turistički proizvodi, marketinške kampanje, ali i donositi

odluke o ulaganjima u destinacije.

Sistem je posebno važan za rad nadležnih inspekcijskih organa koji će moći da rade sveobuhvatnije kontrole jer će na jednom mestu imati sve ugostiteljske objekte u Srbiji i raspolagače podacima koje mogu upoređivati sa činjeničnim stanjem na terenu.

I konačno, turistima će omogućiti boravak u legalnim ugostiteljskim objektima, viši kvalitet usluge i viši stepen bezbednosti, što je jedan od ključnih parametara koji utiču na izbor destinacije savremenog turiste.

e-TN: Pandemija i dalje traje i niko sa sigurnošću ne može da kaže kada će prestati. Pred našom turističkom privredom su veliki izazovi, u prvom redu kako opstati. Šta možete poručiti ljudima koji od turizma žive, a šta potencijalnim domaćim turistima?

U ovakvoj atmosferi još uvek niko ne može sa preciznošću tvrditi kada će se u potpunosti normalizovati međunarodno turističko tržište. Međutim, sada već sa blagim optimizmom možemo da očekujemo da bi 2021. godina mogla biti godina stabilizacije i početka oporavka. Prema istraživanjima Evropske turističke komisije (ETC), sa najavom početka masovnog vakcinisanja, Evropljani su sve više zainteresovani za putovanja tokom drugog kvartala 2021. godine. 32% ispitanika izjavilo je da namerava da putuje tokom aprila-juna 2021. godine, što je porast od 20% u odnosu na prethodni talas istraživanja, 52% Evropljana planira da putuje u narednih šest meseci, što je porast od 5% u poređenju sa istraživanjem iz novembra 2020. godine, dok strogi zdravstveni i sigurnosni protokoli omogućavaju većini Evropljana (67%) da se osećaju dovoljno sigurno i opušteno da uživaju u svom putovanju.

Rezultati ove ankete pružaju razlog za optimizam posebno zaposlenima u turističkom sektoru u pogledu međunarodnih putnika, ali je svakako važno i dalje podizati domaći turizam i razvijati ponude koje su usmerene i ka stranim i ka domaćim turistima.

Željko Milinković

Zimski karavan

Turistička organizacija Srbije je u saradnji sa Radiom S, a u sklopu zimske kampanje tokom zime organizovala akciju pod nazivom *Zimski karavan* na Radiju S, u trajanju od mesec dana. Tom

Goču, gde je u tom trenutku pada obiman sneg, pa su voditelji uživali u zimskim čarolijama na ski-stazi, koju su upotpunili degustacijom gočke šnicle. Istraživanje ove destinacije završeno je kod Đorđa Petrovića, svetskog šampiona u pravljenju liciderskih srca, gde su voditelji, uz njegovu pomoć, naučili kako se prave čuvena liciderska srca.

Sledeća stanica im je bila Zlatar, gde su uživali u vožnji kvadovima po snegu, obilasku zlatarskog

prilikom je ekipa Radija S bila gost četiri destinacije u Srbiji i upoznala se sa turističkom ponudom Vrnjačke Banje, Zlatara, Zlatibora i Kopaonika. Voditelji ovog radija, Damir i Nikola, bili su gosti ovih destinacija i istražili šta je sve moguće raditi tokom zimskog odmora na ovim destinacijama, i o tome putem uključenja uživo u program radija izveštavali slušaoce. Istovremeno su njihove avanture praćene putem Instagram profila TOS-a i Radija S.

Tokom posete Vrnjačkoj Banji, voditelji su prvo „pozdravili“ sa simbolom ove destinacije, vrapcem Gočkom. Zatim su u ime dva slušaoca radija, Milice i Stefana, zakačili katanac na mostu ljubavi. Isto su uradili i za Ivana Bosiljčića i Jelenu Tomašević, koje su slušaoci S Radija izglasali kao najlepši poznati ljubavni par u Srbiji. Obišli su Japanski vrt i Rimski izvor. Posetu su nastavili na

skijališta, ali i gde su se po prvi put oprobali u pravljenju čuvene heljdopite. Ovo nije bio jedini kulinarski zadatak za voditelje. U kući Drobnjakovića u Drmanovićima uživali su u čuvenom gostoprимstvu uz kafu i čašicu rakije i oprobali se u pravljenju zlatarskog sira. Poseta je završena

obilaskom Zavičajnog muzeja u Novoj Varoši.

Zlatibor je bio naredna destinacija. Poseta je započeta vožnjom novom gondolom. Zlatiborci su im priredili još jedan kulinarski izazov, ovoga puta je to bilo pravljene čuvene komplet lepinje. Ski staza na Torniku bila je nezaobilazna, kao i Dino park.

Poslednja stanica zimskog karavana bio je Kopaonik, gde su se oprobali u školi jahanja, vožnji motornih sanki i prvi put stali na skije.

Zahvaljujući turističkim organizacijama

Vrnjačke Banje, Zlatar, Zlatibora i Raške, za slušaoce Radija S, obezbeđeni su produženi vikendi za svaku od destinacija koje su predstavljene u okviru zimskog karavana.

Dobar signal

Pokazatelj da će Srbija biti jedna od prvih evropskih zemalja koja će gostiti turiste je i poseta novinara čuvenog magazina „MILESTONE“ koji ovih dana obišli Beograd i Srbiju kao odabranu turističku destinaciju.

Magazin „MILESTONE“ je internacionalno prepoznat biznis travel magazin sa sedištem u Švedskoj i milionskim auditorijumom širom sveta, na čijim naslovnim stranama su se do sada našle ličnosti poput Bila Gejtsa i Pitera Stordalena, norveškog „kralja hotelijerstva“.

U narednom kvartalnom izdanju ove publikacije,

čitaocima će biti predstavljen Beograd kao destinacija za kratki gradski odmor, i Kopaonik kao destinacija za luksuzni zimski odmor.

Novinari su u našoj prestonici obišli najpoznatije turističke atrakcije šireg centra grada, Beogradsku tvrđavu, Hram Svetog Save, Skadarliju, posetili su Narodni muzej, Muzej Nikole Tesle, Muzej Jugoslavije, i probali su naše tradicionalne specijalitete kako bi svojoj publici preneli utiske i o gastronomskoj ponudi Beograda.

Novinari su tokom boravka na Kopaoniku uživali u skijanju, a imali su priliku da posete poznate vinarije Spasić, Nikolić i Đorđević u Aleksandrovcu i da degustiraju visoko kvalitetna domaća vina.

„Ovo je mnogo više nego što smo očekivali. Proveli smo šest fantastičnih dana u u vašoj zemlji, i oduševljeni smo kulturom, bogatom istorijom, predivnim vinima a ponajviše ljubaznošću i gostoljubivošću svih ljudi koje smo ovde upoznali. Sa velikim zadovoljstvom ćemo preporučiti Beograd i Srbiju čitaocima magazina, ali i svim našim prijateljima koji jedva čekaju da se ponovo uspostave uslovi za putovanja.“ - izjavio je novinar Tom Turni u prilogu za RTS.

Studijsko putovanje je organizovala Turistička

organizacija Srbije, u saradnji sa Turističkom organizacijom Beograda, hotelom Radisson Collection i partnerima među kojima su JKP Skijališta Srbije, Hotel Gorski, TO Brus, vinarije Spasić, Nikolić i Đorđević.

Banje Srbije u doba Korone

Vladan Vešković*

Sajam turizma u Beogradu, februar 2020. godine. Sve hale su pune izlagača i posetilaca, štandovi nikada lepsi, nekako raskošni. Upućeni bi rekli da su u skladu sa rezultatima srpskog turizma u 2019. godini. I zaista, turistički promet Srbije svake godine beleži rast broja gostiju i ostvarenih noćenja. Raduje nas što su u ovoj pozitivnoj statistici banje opet „najpozitivnije“! Rast broja dolazaka i noćenja u Srbiji je u 2019. bio 7,6%, odnosno 7,9%. Banje su 60% bolje od republičkog proseka! Povećanje broja dolazaka je 12,3%, a noćenja 9,4% (od toga stranaca 12,2%). Nije to rezultat našeg rada, koliko spremnosti menadžmenta lokalnih samouprava da ulaže u komunalnu infrastrukturu, ozbiljnih investicija u smeštajne kapacitete i velikih promena u ponudi zdravstvenih ustanova u banjama. Ipak, Udruženje banja Srbije ima razloga da bude zadovoljno. I ponosno!

Započeta je realizacija mnogih planova za novu poslovnu godinu, neki od njih su predstavljeni na ovom sajmu. Nismo imali razloga za brigu - neki tamo virus je tako daleko od nas. Dok on dođe iz Italije ... Zaboravljamo činjenicu da su za povećanje turističkog prometa i te kako zasluzne brze saobraćajne komunikacije i da će nam u goste, zajedno sa turistima, doći i mikroorganizmi koji će, pokazaće se kasnije, zaustaviti čitav svet.

I desilo se, Srbija je stala 15. marta 2020. Prazne ulice i trgovi, sve praznije firme – radi se od kuće. Jedino u zdravstvenim ustanovama vri. U njima je sve više bolesnih ljudi, a sve manje slobodnih kreveta. Ne znajući koliko će ovo da traje i koliko će se još širiti zaraza, država odlučuje da u sistem lečenja obolelih od korone uključi i one koji su do sada povređene „dizali na noge“. Pacijenti i turisti su morali odmah kući, zgrade su par dana bile sablasno prazne. O tome kako je zdravstvenim radnicima koji su dobili zadatak da leče i neguju pacijente sa koronom, a koji se nisu školovali za rad u uslovima infekcije, mogu da govore

samo oni sami. Koji god primer iz života da navedem nije dovoljno opisan. Svaki je RH centar okrenut naglavačke – strogo se vodi računa o tome ko i kojim putevima sme da ide, kako se priprema hrana u ovim uslovima, kako se radi u skafanderima, ... Ali, malo po malo, za samo nekoliko dana uz dodatnu obuku, naši su uspeli da se snađu i da adekvatno odgovore na postavljeni zadatak.

Početkom leta se sve vraća u normalu. Izlazak iz kovid sistema povlači za sobom povratak na uobičajeno poslovanje, obaveštavanje pacijenata da mogu da nastave sa rehabilitacijom i turista da velnes opet radi. Nimalo lak zadatak. Kao da je korona zauvek otišla iz naših krajeva, banje su pune turista. Oprezni bi rekli prepune. Svedok sam dešavanja u Vrnjačkoj Banji, a i u drugima je bilo slično. Šetajući banjom biram staze koje vode kroz park, na promenadi je previše ljudi, većina njih bez maske. Ipak sam ja u rizičnoj grupi ...

I taman nam se učinilo da se korona umorila, jesen donosi novo zatvaranje RH centara i njihov prelazak u sistem kovid bolnica.

Hajde, Jovo nanovo!
Ali, sada je lakše.
Vade se

iz fioka planovi rada na kojima se mastilo tek osušilo, rasporedi su poznati. Dobar deo jeseni i zime naši RH centri se uspešno snalaze u novom zadatku – inficirani imaju gde da se leče. I tako do sredine januara 2021., kada se vraćaju redovnom poslu. I još se vraćaju, nije lako dva puta se dizati za kratko vreme. Ima i dosta zaposlenih koji, radeći svoj posao, nisu mogli da izbegnu koronu, još su na oporavku ili u izolaciji.

Vratiće se sve u normalu, kad tad. A banje će i dalje biti perjanica srpskog turizma. Znam to.

*Sekretar Udruženja banja Srbije

Žalopojka ili kako je bilo

Aleksanar Seničić*

Februar 2020 god.

Beogradski sajam, preko 1000 izlagača i više od 60.000 posetilaca. Sve ukazuje na još jednu sjajnu godinu za turizam. Na pojedinim štandovima redovni stalnih putnika, uplaćuju se „first minute“ aranžmani, receptivne agencije na sastancima sa partnerima iz inostranstva, očekuje se ponovni rast prihoda od turizma...

Mart 2020 god.

Epidemija se zahuktava, posle Kine stiže u Evropu. Italija je na udaru, počinju otkazi hotelijera i agencija za aranžmane u Italiji. U Srbiji se i dalje uplaćuju aranžmani za Uskrs, 1. maj, leto... Stižu ugovori stranih partnera za dolaske u Srbiju i ništa ne nagoveštava katastrofu koja sledi. .Kao odgovorni ljudi tražimo rešenje za probleme koji mogu nastati i uvodimo „saglasnost putnika“ za odlaganje putovanja, žečeći da predupredimo probleme kratkoročno.

Uvođenje vanrednog stanja i prihvatanje činjenice da ovog puta zlo neće proći pored nas. Još uvek su svi nesvesni situacije. I dalje se priča i radi kao da će sve to brzo proći i da će se život nastaviti tamo gde je stao. Potpuna blokada i policijski čas, sve staje i postajemo svesni da će ovo potrajati.

Ubrzano se razgovara sa kolegama iz sveta, traže se najbolja rešenja za scenario koji je evidentan. Kreću otkazi putovanja. Počinje nervosa – putnika, kolega i olakso prihvatanje da će do leta sve proći kako je i

stiglo. Iz razgovora sa kolegama na velikim tržištima kojima sezona kreće mnogo ranije od nas shvatamo do koje mere nas čeka katastrofa u poslovnom smislu. Zaustavljaju se avioni na globalnom nivo. Lete samo humanitarni letovi. Osim poslovnih briga kreće i briga za živote i egzistenciju. Nadu dobijamo kroz izjave zvaničnika

ada će biti pomoći za privredu. Uporedo sa tim radimo na modelu koji će omogućiti putnicima sigurnost za novac koji su uplatili, ali i na pomoći i kolegama koji su prema ugovorima sa stranim partnerima uplatili značajna sredstva u inostranstvo.

April 2020. god.

Predlažemo model „zamenskih putovanja“ kao jedini mogući u uslovima u kojima je sve neizvesno. Vlada usvaja ovaj predlog u vidu Uredbe o zemanskim putovanjima. Zahvalnost svakako ide kolegama u Ministarstvu turizma koji su shvatili ozbiljnost situacije i očekivane posledice, kako za privredu tako i za putnike. Iste modele usvajaju sve vodeće zemlje EU, ali i one od kojih rad turističkih agencija u Srbiji najviše i zavisi: Grčka, Španija, Italija, Hrvatska, Nemačka i druge zemlje. Za trenutak smo mirniji jer još uvek nuda postoji da će leto rešiti problem virusa i opšte katastrofe. Stiže i pomoći od države celoj privredi. Lakše dišemo čuvaju se radna mesta. Nada i dalje postoji da će se sektoru koji je najugroženiji i koji ništa ne može da radi i dodatno pomoći. Stižu vesti iz zemalja EU kao i iz drugih država da se dodatna pomoći daje hotelima, turističkim agencijama, vodičima, prevoznicima i rent a car agencijama. Ima nade i za nas.

Maj 2020. god.

Pritisci sa svih strana se nastavljaju potpomognuti raznim udruženjima potrošača koji nemaju nikakvih dodirnih tačaka sa turizmom. Obavljamo razgovore sa pravim predstavnicima potrošača, ljudima od

znanja i integriteta i dobijamo potvrdu da smo uradili dobru stvar sa „zamenskim putovanjima“. Potrebno je imati i znanja i pameti da se to prihvati i prizna. Vreme prolazi ali ne i hermetičko zatvaranje svih zemalja. Strah i neizvesnost su sve veći. Strah za život, za bližnje, za egzistenciju.

Jun 2020. god.

Pojavljuje se tračak nade. Kreću prve grupe za Grčku, nagoveštava se „otvaranje“ Turske, Crne Gore, Bugarske. Prihvatomо nekako činjenice da Italija, Španija, Egipat, Kipar, i Tunis ovog leta neće videti goste iz Srbije. Ipak optimizam se vraća umereno i oprezno se kreće sa sezonom. Jedina nada je da će firme opstati. Zbog zatvorenih granica sa Severnom Makedonijom idemo u Grčku preko Bugarske. Duže se putuje ali je ipak moguće. Prilagođavamo se.

Leto 2020. god.

Nažalost situacija se komplikuje. Virus oživljava još jače uprkos prognozama stručnjaka da se to neće desiti. Otvara se Turska za turiste početkom avgusta. Počinje i Egipat sa obaveznim testom. Počinje intenzivna reklamna kampanja da se nigde ne putuje. Kroz medije se spinaju problemi na raznim destinacijama i poigrava se sa emocijama ljudi. Postavlja i apostrofira „sukob“ sa domaćim turizmom, protiv čega nikad нико из turističkih agencija nije rekao ni reč. Ali poznati smo da izvozimo novac u inostranstvo i država polako gubi interes da nam pomogne. Nema dodatne pomoći turizmu. Ljudi počinju da ostaju bez posla. Prevelike su obaveze po pitanju poreza i doprinosa kao i obaveze zadržavanja radnika u produženom roku. Sve te obaveze uzimaju danak u privrednoj grani koja beleži NULA dinara prometa.

Jesen i zima 2020.

Stiže neka vrsta pomoći u vidu još dve plate za ugostitelje i turističke agencije, ponovo sa produženim rokom zadržavanja radnika. Hoteli

dobijaju bespovratnu pomoć. Sjajno! Možda će i nas prepoznati nekada, kao i kolgege vodiče, rent a car, prevoznike. Možda će neko konstatovati da i mi plaćamo poreze imamo i redovne troškove a prometa nema. Statistika kaže da je smanjen i do 92% u odnosu na 2019 god. Za to vreme pomoć je otišla celoj privredi (i apotekama i hemijskoj i prehrambenoj industriji koji beleže veće promete i prihode). Nije ovde reč o zavisti već o preživljavanju. Nezadovoljstvo je sve veće. Kreću i protesti kolega. Opradani su jer sad je već jasno da je ugrožena egzistencija i život. Nema odgovora. Bacaju nam u lice „zamenska putovanja“. Kao da i sami ne znaju da to nije pomoć, već još jedno opterećenje koje se mora vratiti putnicima. Nikako da se shvati da MI živimo od tih putnika i da niko nema veći interes da oni dobiju ono što su uplatili. A istina je bolna. Ostvareno je samo 10% prometa u odnosu na 2019 god. Da li je dovoljno da se preživi?

A onda opet jedna plata i priča o odloženim doprinosima. Ponovo se sve zatvara i kreću problemi sa obezbeđivanjem polisa od insoleventnosti kao jednom od uslova za produžavanje licence za rad kod organizatora putovanja. Osiguravači žele da odustanu iz tog posla. Skoro da nema rešenja. Na brzinu stiže novi Pravilnik koji omogućava izdavanje bankarske garancije, koja je i ranije postojala ali tehnički nije bila moguća. Udruženja turističkih agencija se prepoznaju kao mogući davaoci saglasnosti za bankarske garancije. Kada nema drugih rešenja onda se udruženja prepoznaju i daju im se ovlašćenja. Ali valjda smo to i zaslужili. Svi naši predlozi do sada upravo bili kreativni, izvodljivi i uvek u cilju zaštite putnika i turističkih agencija poštujući pri tome sve institucije države. Nikada nismo politizovali svoje aktivnosti u tradiciji dugoj oko 70 godina.

Nikad se ova privredna grana nije našla u ovakvoj situaciji i opet se prave greške, a odluke se donose ad hoc. Donosi se novi Pravilnik o garancijama putovanja. Uvode se nove kategorije do 300 i do 600 putnika. Od samog pojavljivanja Pravilnika koji je baziran na broju putnika svi su znali da je taj kriterijum jako loš. Davanjem ovlašćenja Udruženju osiguravača da se bave obradom podataka je

napravljena greška, jer oni niti imaju interesa a ni znanja da se time bave, pa sam proces nikada nije zaživeo na predviđeni način .Ovakav Pravilnik samo je čin dobre volje bez uključivanja u suštinu problema. Naravno deo osiguravača izlazi iz posla samo tri kuće nastavljaju izdavanje garancija uz izuzetno krute procedure i garancije koje zahtevaju. Samo 70 agencija dobija polise osiguranja i još oko 30 njih bankarske garancije. Katastrofalna situacija se produbljuje, kao i jaz između „malih“ i „velikih“ agencija. Svi su ljuti. Razne teorije zavere su uvek prisutne i u tim okolnostima nervosa i nemogućnost rada kulminiraju.

Januar 2021. god.

Predlažemo novi Pravilnik po ugledu na razvijene zemlje, po prometu. Nema reakcija. Sezona nije

ni na vidiku, zatvorenost Evrope je još aktuelna. Vakcine i sam proces koji u Srbiji zaista ide nenadano dobro daju nadu, ali koliko agencija će dočekati sezonu i sa kojim resursima. Iscrpljeni i preko mera zaduženi, bez radnika, jer je oko 70 % radnika moralo da prestane sa radom, bez mogućnosti vlasnika da ih i dalje zapošljava. Najavljeni je pomoć koja stiže u vidu 50% plata i još jedne minimalne zarade u julu 2021. god. nisu dovoljan motiv za vlasnike agencija, jer nema prometa. Ovaj vid pomoći je sjajan za one delatnosti koje rade u smanjenom obimu, kao ugostitelji na primer, da se podmire troškovi. Ponovo agencije, vodiči i rent a car ne dobijaju nikakvu dodatnu pomoć. Na sreću kolege prevoznici su u izgledu da ipak dođu do bespovratne pomoći, kao i kolege u hotelijerstvu po drugi put. Nema zavisti ,samo nerazumevanje da se privredna grana deli na podobne i nepodobne. Utisak je da smo nepravedno zapostavljeni i urušeni. Ipak, nada još postoji, bar u tragovima. Valjda će granice da se otvore, pa da mi sami kroz svoj posao nekako preživimo i da opravdamo veliko poverenje putnika i njihovo strpljenje.

Februar 2021. god.

Otkazani su sajmovi turizma u Srbiji i u celom svetu. Pregовори sa Grčkoj napreduju. Ima velikih izgleda da ćemo ove godine ipak putovati u Grčku, Tursku, Crnu Goru, Bugarsku, Egipat, Kipar, Tunis.. ali i po Srbiji.

Ostaje žal što nismo bili prepoznati ni kroz podelu vaučera za odmor u Srbiji, a moglo se naći rešenje da se i paket aranžmani obuhvate vaučerima.

Bila bi i to prava pomoć za agencije, vodiče i prevoznike, ali kao što napisah, na greškama se uči.

Zato sa optimizmom čekamo početak letnje sezone i na drugo ne računamo.

*direktor YUTA

Vladimir Živanović, direktor
Turističke organizacije Zlatibor

Počelo novo poglavlje razvoja turizma na Zlatiboru

e-TN: Uzimajući u obzir sve nevolje u kojima smo se našli kako ocenjujete turističku 2020. godinu kada je Zlatibor u pitanju?

Uprkos nepovoljnoj epidemiološkoj situaciji koja je pogodila ceo svet, a najviše posledica ostavila na turističku industriju, Zlatibor je u 2020. godini, naročito tokom leta, zabeležio veoma visoku posećenost. Rekordne posete ostvarene su na skoro svim lokalitetima. Zlatiborska ponuda obilovala je sadržajima, među kojima je bilo i prilično novih, što je, uz čist planinski vazduh i mogućnost upražnjanja različitih aktivnosti na otvorenom, donelo odličnu popunjenoš kapacitetu.

Zlatibor je i u ovoj nepovoljnoj zdravstvenoj situaciji potvrdio svoj visok turistički renome, otpornost u izazovima i liderško mesto u turizmu. Uspeli smo da na potrebnom nivou organizujemo sve što treba gostima, naravno poštujući propisane epidemiološke mere. Turisti su nam uzvratili zavidnim interesovanjem i izuzetnom posetom. Tokom avgusta na planini je dnevno boravilo i do 27 hiljada gostiju, koji su pored kvalitetne usluge u smeštajnim objektima uživali u baštama kafića i restorana, jednodnevnim izletima i brojnim atrakcijama.

Opština Čajetina je preduzela sve neophodne mere da se turisti na Zlatiboru osećaju sigurno i bezbedno. Redovno su sprovodjene preventivne mere zaštite od virusa kovid-19, među kojima i svakodnevna dezinfekcija trgova, ulica, parkova i

svih prostorija javnih ustanova, kako na Zlatiboru tako i na teritoriji cele opštine. Iako je u ovim prilikama zabeležen značajan pad broja stranih turista, domaći gosti prepoznali su Zlatibor kao bezbednu destinaciju za odmor, a to je bila pogodna mogućnost da se upoznaju sa svim atrakcijama i lepotama kojima ova planina raspolaže. U prilog tome govori podatak da je Stopića pećinu tokom 2020. godine posetilo 122 hiljade turista, što je apsolutni rekord od otvaranja pećine za turističke obilaske.

e-TN: Pored svega toga i investiralo se, gradilo se, pa mnogi koji se i ranije dolazili na Zlatibor sada ga ne mogu prepoznati?

Opština Čajetina je tokom 2020. godine privela kraj, a početkom 2021. i kompletno završila svoje velike kapitalne investicije. Pored toga što je "Gold gondola", najvažniji zlatiborski projekat, puštena u rad, u potpunosti su rekonstruisani Kraljev trg i centar Zlatibora. Tako su na Kraljevom trgu postavljene nove ploče i renoviran sistem podnog grejanja, stavljenе nove klupe, proširena pešačka zona, uređen plato ispred Kraljeve česme i nove zelene površine. Korito jezera u potpunosti je obnovljeno. Ovo je najobimnija rekonstrukcija jezera od izgradnje 1947. godine. Izgrađen je novi kolektor kojim će se uspešno rešavati problemi površinskih voda i kontrolisati nivo vode u jezeru. Po obnovljenom koritu postavljeni

je dekorativna rasveta u obliku zvezdanog neba, kao i svetlosni snopovi koji imaju mogućnost promene boje svetlosnih efekata. Ono što je najvažnije jeste da se jezero puni čistom izvorskom vodom, iz dve obližnje bušotine, a uskoro će voda iz istih bušotina biti dostupna za piće na svim javnim česmama. Smatram da je i ovim poduhvatom napravljen pun pogodak.

Gosti uveliko hvale novi izgled centra planine, mnoštvo fotografija obnovljenog trga i jezera objavljenih na društvenim mrežama pokazuje povoljan stav turista o ovoj investiciji. Mišljenja sam da je kompletan rekonstrukcija odličan potez, dugoročno koristan za turizam Zlatibora i njegov najposećeniji prostor koji je dobio potpuno savremeniji izgled. Opštinska uprava sa javnim preduzećima maksimalno je iskoristila period nešto manje posete usled pandemije kovida-19 i kvalitetno izvela obimne radove rekonstrukcije Kraljevog trga, letnje pozornice, jezera. Uređeno je i šetalište, opremljeno potrebnim trgovačkim i ugostiteljskim radnjama. Naši lokalni proizvođači i trgovci dobili su sada na vrlo prometnom mestu nove moderne objekte za prodaju svojih proizvoda, kao i mogućnost da se još bolje promovišu i predstave turistima.

e-TN: Pored silnih pohvala za novi izgled Zlatibora bilo je i negativnih komentara da sve više liči na Beograd ili Budvu, pre svega zbog nekih novih visokih građevina koje se vizuelno ne uklapaju sa nekim prirodnim ambijentom. Šta mislite o tome?

Zlatibor je već dugi niz godina jedna od najposećenijih destinacija regiona. Za svega nekoliko godina broj turista i ostvarenih noćenja uvećao se više puta, a sve je veći broj gostiju iz razvijenih svetskih zemalja koji zahtevaju uslugu najvišeg kvaliteta. Neminovno je da razvoj tako popularne destinacije prati gradnja, unapređenje turističke ponude i plasiranje sadržaja koji mogu da odgovore potrebama različitih kategorija sve brojnih turista. Za goste koji vole da borave u urbanom delu planine na raspaganju je veliki broj savremeno opremljenih apartmana, hoteli najviših kategorija sa spa i wellness centrima, mnoštvo zabavnih sadržaja. Za one koji vole odmor u porodičnoj atmosferi, ne tako daleko od centra i važnih dešavanja, na raspaganju su brojne vile i porodične

kuće koje se nalaze na obodu turističkog naselja. Za turiste koji su pravi ljubitelji prirode i seoske idile, na raspaganju su turistička domaćinstva u Rožanstvu, Šljivovici, Mačkatu, Sirogojnu, Jablanici... Ono što uvek pokušavamo da istaknemo jeste da se na nekoliko stotina metara lagane šetnje od centra Zlatibora nalazi netaknuta priroda, a da je za doživljaj „prave“ planine potrebno prepešaćiti svega par kilometara nekom od pešačkih ili biciklističkih staza. Ne brinemo da će aktuelna gradnja ugroziti identitet planine, jer Zlatibor raste i razvija se kao turistička destinacija, unapređuje svoju ponudu, spremno dočekuje sve brojnije turiste i kao takva gradi svoj brend. A što se tiče netaknute prirode, na Zlatiboru je ima u izobilju.

e-TN: Da li nam sve to govori da Zlatibor ulazi u neko novo doba kada je turizam u pitanju? Kakva je vizija dajeg razvoja i koji su ciljevi?

Početak rada zlatiborske "Gold gondole" označava novo poglavlje u turizmu Zlatibora, ali i cele Srbije. Puštanje u rad najveće atrakcije Zlatibora, obnova Kraljevog trga, kao i radovi na pristupnim saobraćajnicama u velikoj meri će doprineti da stanovnici Zlatibora i svi njegovi posetnici dobiju nešto što mnogi turistički centri Evrope nemaju – moderno i savremeno turističko mesto u kome se, uz nove sadržaje, ujedno čuva duh tradicije i minulih vremena.

Reakcije javnosti na „zlatnu“ gondolu su više nego pozitivne, a interesovanje izuzetno što se vidi već prvih dana po broju onih koji se voze. Gosti su oduševljeni "Gold gondolom", privlači ih ova jedinstvena atrakcija, kapitalni projekat našeg turizma, ponos opštine Čajetina koja je u njega uložila oko 13 miliona evra i sve izazove prebrodila da ga završi. Odmah nakon što je počeo rad ove panoramske žičare, najduže na svetu, ljudi su pohrlili na vožnje do Tornika i nazad. Nastale su gužve na početnoj stanici u centru Zlatibora, u redovima se i po sat-dva u dnevnom špicu čekalo na ulazak u kabine gondole. Ipak svi su se vozili, zadovoljno s neba posmatrali lepote najposećenije planine Srbije.

Mi smo već predviđali da će "Gold gondola" doneti značajan turistički iskorak Zlatiboru, po nivou i posećenosti ga približiti razvijenim evropskim centrima. Početak na tom putu je odličan, popularnost

naše moderne panoramske žičare izuzetna, a prizori koje vidimo iz njenih kabina atraktivni i za domaće i za strane turiste. Zato sam siguran da će "Gold gondola" u godinama pred nama ostvariti

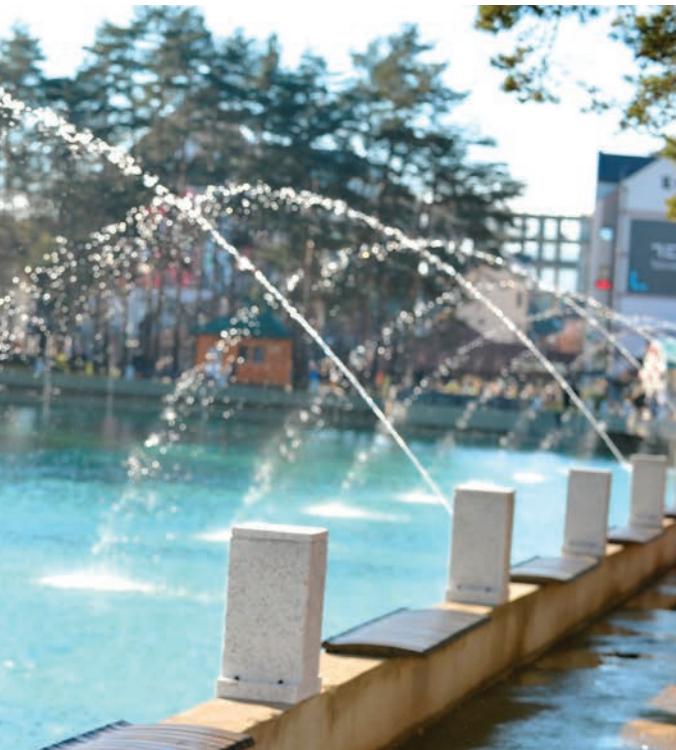

ono što od nje očekujemo, doprineti još većoj posećenosti "zlatne planine" i celog regiona, a naš postavljen i dostizan cilj je preko milion posetilaca Zlatibora i više od 10 miliona ostvarenih noćenja.

e-TN: Skoro svake godine na Zlatiboru se pojavi neka nova turistička atraktivnost. Šta je sledeće na redu?

Pandemija korona virusa na Zlatibor je dovela veliki broj gostiju željnih netaknute prirode, čistog i zdravog vazduha. Protekla godina pokazala je da pažnju velikog broja turista pobuđuju prirodne atrakcije, poput Stopića pećine, vodopada u Gostilju, vrhova Zlatibora, pešačkih i biciklističkih staza koje prolaze kroz najlepše predele planine. Upravo iz tog razloga u narednom periodu akcenat će biti stavljien na uređenje novih prirodnih lokaliteta koji će biti prave oaze odmora. Aktivno ćemo raditi na uređenju novih zelenih površina, trim staza i

adrenalinskih sadržaja, jer se pokazalo da upravo u takvim aktivnostima turisti najviše uživaju. Jezero u centru Zlatibora rekonstrukcijom je dobilo čistu vodu, dekorativnu rasvetu, privlačne svetlosne

efekte i savremen izgled, a zimi će biti pretvoreno u veliko klizalište. Tako će već naredne zime svi posetnici moći da uživaju u ovoj atrakciji.

e-TN: Koji su planovi Turističke organizacije Zlatibor za 2021. godinu?

Turistička organizacija Zlatibor se već duži niz godina ističe po promotivnim i marketinškim aktivnostima, one su svakako doprinele sve većem broju gostiju ove planine. Nastavićemo i u narednom periodu, pred nama je još jača promocija zlatiborske turističke ponude na društvenim mrežama i internet portalima. Pored domaćeg bićemo prisutni i na inostranom tržištu: ušli smo u pregovore sa nekoliko stranih organizatora putovanja koji će sredinom godine biti na Zlatiboru, Sve u cilju još bolje svetske promocije najposećenije planine Srbije.

Željko Milinković

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE IVANJICA VAS POZIVA DA I OVE GODINE POSETITE IVANJICU

Sedamdesetih godina prošlog veka u selima ivanjičkog kraj začet je seoski turizam, koji je u poslednjih nekoliko godina jedan od najzastupljenijih vidova turizma u ivanjičkoj opštini i generator razvoja i opstanka ivanjičkih sela. Gost koji jednom dođe u Kušiće, Katiće, Dajiće, Odvraćenicu, Kumanicu, Komadine, Lisu...opčinjen lepotom, uslugom, gastro ponudom, sigurno se rado vraća u ove krajeve.

Ivanjički kraj je u poslednjih nekoliko godina doživeo ekspanziju ovog vida turizma, a u protekloj godini zabeležio četiri puta veći promet nego prethodne godine. Pored smeštaja u ovim selima domaćinstva organizuju brojne izlete na razne atraktivne turističke lokalitete. Tri planine, tri prirodna goljska jezera i bogato kulturno-istorijsko nasleđe su izazov za svakoga ko poseti ivanjički kraj, a vaš boravak u ovim krajevima će biti drugačiji i nezaboravan.

Šta nam je pokazala Korona

Prošlo je skoro godinu dana od kada se Korona pojavila na našim prostorima. Posledice su ogromne, pogotovo kada je turizam u pitanju. Možemo li da izvučemo neke pouke?

U praksi se potvrdilo ono što nam je teorija odavno govorila. S jedne strane turistička tražnja ima visok stepen elastičnosti dok je sa druge strane turistička ponuda je veoma neelastična. Administrativna ograničenja slobodnog kretanja ljudi imalo je za posledicu strahovit pad međunarodnog turističkog prometa. Domaći turizam je prošao nešto malo bolje.

Tabela 1. Broj turista po vrstama turističkih mesta

	Ukupno	% 2020/2019.	Domaći turisti	% 2020/2019.	Strani turisti	% 2020/2019.
Republika Srbija	1.820.021	- 51 %	1.374.310	- 25 %	445.711	- 76 %
Beograd-gradska naselja	313.753	- 74 %	93.172	- 49 %	220.581	- 78 %
Novi Sad-gradska naselja	70.875	- 65 %	37.212	- 47 %	33.663	- 75 %
Banjska mesta	522.947	- 22 %	491.879	- 10 %	31.068	- 75 %
Planinska mesta	460.892	- 28 %	407.375	- 19 %	53.517	- 61 %
Ostala turistička mesta	373.923	- 53 %	283.841	- 37 %	90.082	- 74 %
Ostala mesta	77.631	- 55 %	60.831	- 32 %	16.800	- 80 %

* Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije

Tabela 2. Ostvarena noćenja po vrstama turističkih mesta

	Ukupno	% 2020/2019.	Domaći turisti	% 2020/2019.	Strani turisti	% 2020/2019.
Republika Srbija	6.201.290	- 38 %	4.936.732	- 19 %	1.264.558	- 68 %
Beograd-gradska naselja	865.530	- 65 %	288.843	- 23 %	576.687	- 73 %
Novi Sad-gradska naselja	169.429	- 57 %	89.357	- 31 %	80.072	- 70 %
Banjska mesta	2.184.602	- 21 %	2.075.951	- 14 %	108.651	- 69 %
Planinska mesta	1.747.172	- 24 %	1.530.741	- 20 %	216.431	- 43 %
Ostala turistička mesta	1.031.807	- 39 %	788.763	- 20 %	243.044	- 66 %
Ostala mesta	202.750	- 50 %	163.077	- 29 %	39.673	- 78 %

* Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije

Zaključci se nameću saml:

- **Objekti za smeštaj u gradskim sredinama su na ivici egzistencije.** Visoki fiksni troškovi, nemogućnost organizovanja velikih skupova, ograničeno radno vreme restorana, izostanak većih organizovanih grupa stranih turista... dovelo do niskih stopa popunjenoosti kapaciteta. Uostalom pitajte gradske hotelijere i restoratere. Tako će biti sve dok traje pandemija.
- **Banjska i planinska turistička mesta mogu biti relativno zadovoljna posetom.** Uzimajući obzir sve okolnosti, ona objektivno beleže blagi pad turističkog prometa. Sokobanja i Stara planina čak beleže i rast ostvarenih noćenja u odnosu na 2019. godinu. Seoski turizam doživljava svoju renesansu. Svetska turistička organizacija predviđa rastuću potražnju za domaćim turizmom, odnosno

za turističkim aktivnostima na otvorenom u prirodi. Dakle, ova mesta i u narednom periodu imaju razloga za optimizam.

• **Organizatori putovanja mogu samo da čekaju kraj pandemije.** Nemogućnost putovanja u inostranstvo njima je praktično blokirala rad. Da situacija bude gora njima je blokiran novac koji su uložili u letnju 2019. sezonu. Nema ni đačkih ekskurzija ni studijskih putovanja. Domaći turisti nemaju naviku da preko njih kupuju aranžmane za boravak i izlete u Srbiji, a ruku na srce ni većina domaćih hotelijera ne želi da im odobrava proviziju za rezervaciju smeštaja. Mogu samo da se nadaju skorom otvaranju granica i da pokušaju da spasu što se spasiti može. Ista je situacija i sa njihovim subagentima.

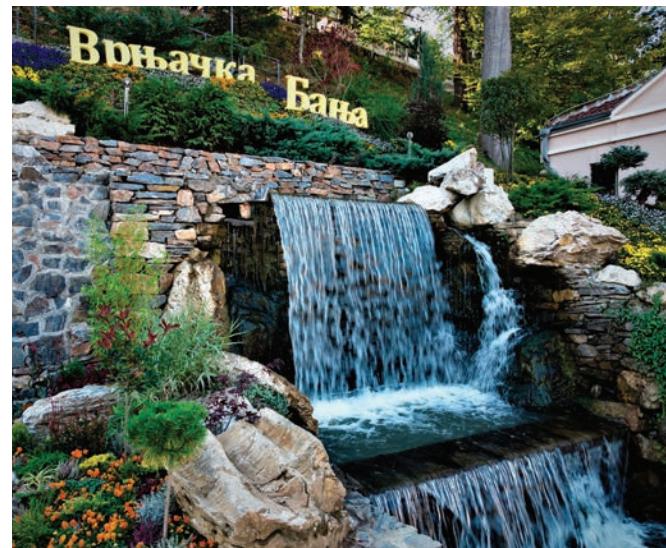
• **Organizatori turističkih manifestacija koriste svaku priliku da naprave događaj.** Većina turističkih manifestacija prošle godine su jednostavno otkazane. Neke su simbolično održane, a neke su održane on line – tek da se tradicija ne prekine. Oni u potpunosti zavise od epidemiološke situacije i mera koje se propisuju. Tako će biti i ubuduće.

• **Turistički vodiči u gradovima su bez posla.** U malo boljoj poziciji su oni koji rade izlete. Za njih važi ona narodna: Ko preživi – priča će!

Još nekoliko zapažanja:

• **Domaći turista je koristio svaku priliku za putovanje.** Sem redovnih letnjih i zimskih odmora, putovanja su kraća. Koristi automobil kao sredstvo putovanja i osim boravka u turističkom mestu pravi izlete u njegovoј neposrednoj blizini. Traži dodatni sadržaj za svoje aktivnosti u turističkoj destinaciji.

• **Promotivne aktivnosti su se praktično preselile na internet.** Društvene mreže su postale oglasna tabla i dominantno utiču na

odluku turiste gde će putovati, tim pre što tu mogu naći preporuke i iskustava drugih turista. Na internetu su dostupne sve informacije kako o turističkoj destinaciji tako i konkretnom objektu. Upravo promocija na društvenim mrežama doprinela je renesansi seoskog turizma.

• **Gotovo izvesno je da Srbija u prvoj polovini 2020-te godine može da računa na domaće i turiste iz regiona, kako se to popularno kaže. Za drugu polovinu godine, uprkos vakcinaciji, nezahvalno je davati bilo kakve prognoze.**

Tekst: Željko Milinković

Fotografije: TO Zlatibor i TO Vrnjačka Banja

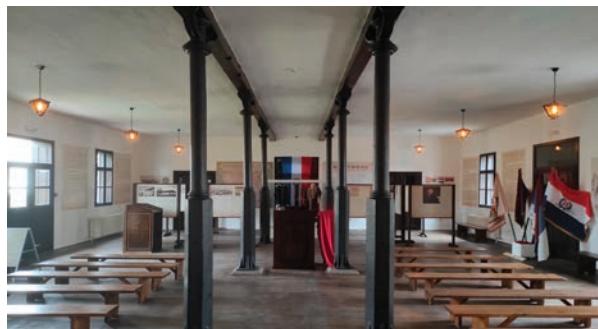
PRVI SRPSKI USTAV JE USVOJEN U KRAGUJEVCU

Uvreme prve vladavine Kneza Miloša Obrenovića, od 1818. do 1841. godine, u Kragujevcu, ondašnjoj prestonici Srbiji postavljeni su temelji srpske državnosti.

Prvi srpski ustav obnarodovan je na Sretenjskoj skupštini 15. februara 1835. godine u Kragujevcu. Velika narodna skupština održana je u periodu od 14. do 16. februara 1835. godine i poznata je u istoriji kao Sretenjska, po crkvenom prazniku na koji je održana. Najznačajnija je u vreme prve vladavine kneza Miloša Obrenovića. Izazvala je veliko interesovanje u zemlji i inostranstvu. Skupštini je prisustvovalo oko 2.400 zvaničnih predstavnika i oko 10.000 znatiželnika iz Kragujevca i okoline. Održana je na kneževoj livadi pored Miloševe crkve.

Skupština je otvorena 14. februara prizivanjem Svetog duha u crkvi, posle čega je usledila kneževa prestona beseda. Knez je istakao da je Srbija postala

„državom“, pa joj je zato potrebno solidnije uređenje.

Drugog dana skupštinskog zasedanja, 15. februara 1835. godine, pročitan je Ustav i ukaz o osnivanju Državnog saveta. Zakletvu na ustav položili su knez i poslanici, ispred nove zastave sa grbom Srbije. Uveče je izveden vatromet.

Autor Sretenjskog ustava bio je Dimitrije Davidović, jedan od najučenijih ljudi tog vremena u Srbiji. Pripremao ga je sa komisijom u kojoj je svakome bilo dopušteno da iznese svoje mišljenje, pre svega knezu. Zahvaljujući pripremljenom materijalu izradio ga je za dvadeset dana. Ostalo je zabeleženo da je knez savetovao Davidovića „Motri, kumašine, da se u čemu ne spotaknemo. Ti bar dobro znaš s kim mi imamo posla“. Prvi srpski ustav donet je posle niza ustavnih predloga i čini u izvesnom smislu krajnji akt jednog burnog perioda u razvoju srpske države, u kojem je bilo oštrenih političkih sukoba između Miloša i opozicije.

Osnovno opredeljenje ustava bilo je da je Srbija nezavisna kneževina sa podelom na okruge, srezove i opštine. Ustavom je proglašeno načelo podele vlasti na zakonodavnu, sudsку i izvršnu, ali je ne sprovodi dosledno. Po ustavu zakonodavnu vlast delili su knez i Savet. Sastojao se od 14 glava i 142 člana. Najveći broj članova ustava reguliše položaj kneza i Saveta, koji se naziva državni sovjet. Knez je neprikoslovena ličnost. Po ustavu sudska vlast je bila potpuno odvojena od upravne i nezavisna. Ukinut je kuluk osim za izgradnju mostova i drumova. Dalje, princip naslednosti kneževog dostojanstva, ne samo da je zadržan već je proširen.

Trećeg dana, Skupština je predala knezu poklone u znak pozitivnog okončanja poslova sa Portom. Posle mitropolitovog govora pročitano

je kneževlo slovo, kojim je zatvoren rad Skupštine. U čast srećno okončanih poslova knez je priredio svečani ručak za sve poslanike skupštine.

Prvi Ustav moderne srpske države, usvojen na Sretenjskoj skupštini 15. februara u Kragujevcu, pre 186 godina, bio je na snazi vrlo kratko.

KRAGUJEVAC JE U MNOGO ČEMU BIO PRVI

Najveći prosperitet Kragujevac doživljava u periodu od 1818. do 1841. godine, u doba vladavine kneza Miloša Obrenovića. Kragujevac je izabran za prestoni grad na Đurđevdanskoj skupštini u manastiru Vračevšnica 6. maja 1818. godine. U Miloševom prestonom gradu osnovani su prvi Sud (1820), prva Gimnazija (1833), Licej (1838), prva apoteka (1822), prvo srpsko pozorište (1835), štampane su prve *Novine serbske* (1834), osnovan je prvi orkestar Jozefa Šlezingera i prva galerija, organizovani su prvi bal i prva lutrija..

Tokom Prvog svetskog rata Kragujevac je po drugi put bio prestoni grad Srbije, u periodu od avgusta 1914. do oktobra 1915. godine. U kući kragujevačkog trgovca Alekse Obradovića boravio je regent Aleksandar Prvi Karađorđević, dok je komanda srpske vojske, na čelu sa načelnikom generalštaba, Kraguječaninom Radomirom Putnikom, bila smeštena u zgradi Suda. Tu su pravljeni planovi Cerske i Kolubarske bitke, u zgradi kragujevačkog

Suda Stanislav Binički završava komponovanje "Marša na Drinu" i tu je ova numera prvi put izvedena...

KRAGUJEVAC DANAS

Danas je Kragujevac grad bogate istorije, politički, privredni, obrazovni, zdravstveni, kulturni i sportski centar Centralne Srbije. Arheološki lokalitet u Divostinu potvrđuje da se život na teritoriji grada odvijao pre 6.000 godina. Nekadašnja Miloševa prestonica vremenom je postala najveći industrijski grad na Balkanu, zahvaljujući fabrici automobila i

oružja. Kragujevac je nažalost, ostao upamćen u istorijskim čitankama i po masovnom streljanju 21. oktobra 1941. godine. „Spomenik streljanim đacima i profesorima“, odnosno Spomen park „Kragujevački oktobar“ je najposećeniji lokalitet na teritoriji grada.

Kragujevac je, kako s ponosom ističu njegovi žitelji i „srce Srbije“. Naime, geografski centar Srbije nalazi se 8 km zapadno od centra grada. Grad se prostire na 835 km² u kotlini reke Lepenice i okružen je Rudnikom, Gledićkim planinama i Crnim vrhom.

Grad Kragujevac i njegovi stanovnici s ponosom čuvaju sećanje na značajne istorijske datume. Tim povodom se organizuje veliki broj manifestacija među kojima su najpoznatije Arsenal fest, Fića fest, Dan grada, Đurđevdanski karneval, Joakim fest, Veliki školski čas, kao i brojne druge muzičke, kulturne, sportske i zabavne manifestacije koje su razlog dolaska velikog broja gostiju iz zemlje i inostranstva.

Tekst: Snežana Milisavljević
Fotografije: Zoran Lazarević i Jovan Živanović

3 pitanja za...

Vladimir Ivanović - direktor Turističke organizacije opštine Ljig

• *Predstavite ukratko Ljig?*

Ljig se nalazi u zapadnom delu centralne Srbije, uz sam auto put Miloš Veliki, a sa Beogradom je povezan i Ibarskom magistralom. To je administrativni, privredni i kulturni centar istoimene opštine. Razvio se u ataru sela Gukoš kao drumsко naselje oko reke, po kojoj je dobio ime u drugoj polovini XIX veka. Za varošicu je proglašen 1920. godine. Naselje se brže razvijalo od kada je kroz njega prošla železnička pruga od Lajkovca za Gornji Milanovac.

• *Zašto turisti da posete vaš grad i okolinu?*

Zbog bistrog vazduha i autentične lepote očuvane prirode, protkane šumarcima i livadama prepunim poljskog cveća i lekovitog bilja. Stari putopisci su Rajac, najatraktivniju planinu na ovom delu zapadne Srbije, nazivali rajem na zemlji.

Rajac je ime za vrh i visoravan na planini Suvobor na 848 metara nadmorske visine, koju karakteriše biogeografska raznovrsnost. Preovlađuju šume bukve, hrasta, breze, jasena i cera, a u najvišoj zoni se nalaze četinari, jela i bor. Od životinjskih vrsta mogu se videti fazani, srndači, lisice, divlje svinje i zečevi. Šetnja po pitomim, predivnim proplancima ispresecanim potocima i rečicama, te livade sa planinskom travom nezaboravan su doživljaj. Zbog dobro pozicioniranih putokaza i info tabli boravak planinara, biciklista, letača i ljubitelja seoskog turizma zaista je udoban i bezbedan. Skoro svakog petka, subote i nedelje organizuju se planinarske

akcije, pa se može reći da od 52 vikenda, na Rajcu se planinari bar 40 puta u toku godine.

Ostaci manastira Vavedenje u Slavkovici govore o burnoj istoriji i impozantnom životu u srednjem veku. Za dva sarkofaga iz tog doba pretpostavlja se da su nadgrobni spomenici dva srpska vladara, Despota Đurađa i Stefana Brankovića. Predanje kaže da je sa njima sahranjena i despotova žena Jerina. Ovaj značajan objekat je restauriran i spreman za posetioce.

Na teritoriji opštine Ljig u 1914. godine, odigrala se poznata Kolubarska bitka koja je ušla istoriju srpskog naroda, ratovanja i u udžbenike svih značajnih vojnih akademija sveta. O tome danas svedoči spomenik na Rajcu i brojna spomen obeležja.

• *Koji su dalji pravci razvoja Ljiga kao turističke destinacije?*

Opština Ljig će ove godine izraditi novi prostorni plan, najvažniji planski dokument, a Turistička organizacija opštine Ljig će završiti izradu novog Programa razvoja turizma.

Planska dokumentacija je neophodna za dalji razvoj opštine. Prioriteti razvoja turizma su banjski, izletnički, avanturistički, seoski i tranzitni.

Kosidba na Rajcu, jedna od najstarijih i najkoloritnijih turističkih manifestacija u regionu, ima međunarodni karakter i obećava dalju prepoznatljivost ne samo ovog kraja, već i cele Srbije.

3 VESTI IZ PIROTA

Umesto Sajma pirotske peglane kobasice u standardnom formatu, ove 2021.godine imamo Virtuelni Sajam peglane kobasice Pirot, kao jedna od pomoći izlagačima ovog specijaliteta.

Zbog važećih mera zaštite i zabrane okupljanja zbog pandemije virusa COVID-19 nije bilo moguće organizovati Sajam pirotske peglane kobasice. Organizatori ove godine koriste priliku za promociju i predstavljanje izlagača i proizvodjača pirotske peglane kobasice preko sajta www.pirotskapeglana.rs koji je počeo sa radom i koji će i u budućnosti biti od koristi svim gurmanima i ljubiteljima oog specijaliteta. Na ovom sajtu se nalazi niz informacija o Elaboratu zaštite geografskog porekla, tradiciji i proizvodnji peglane kobasice i naravno tu možete i poručiti peglanu kobasicu direktno od prozvođača.

Planinarski dom Dojkinci počeo da prima posetioce

Planinarski dom Dojkinci, jedan od najmodernijih u Srbiji, počeo je u 2021.godini sa ograničenim radom, prijemom grupa do 20 posetilaca. U objektu će biti dozvoljen smeštaj jedne grupe do najviše 20 članova, raspoređenim u grupnim spavanaonama i 2 studija, uz predhodne najave i rezervacije. Planinarski dom Dojkinci je objekat koji ima kapacitet za smeštaj 60 osoba, sa 4 grupne spavanaone i dva apartmana, profesionalnom kuhinjom i trpezarijom. Iako poslednji objekat u selu Dojkinci ovaj planinarski dom praktično predstavlja ulaz u park prirode Stara planina, u stroge rezervate prirode sa preko 300 km obeleženih staza za pešačenje, planinarenje, biciklizam i slične aktivnosti. Objekat je otvoren za smeštaj gostiju tokom čitave godine.

Nova mesta za prodaju suvenira i proizvoda domaće radinosti sa motivima i šarama pirotskog čilima

Grad Pirot i Turistička organizacija Pirot nastavili su sa uređenjem prostora na gradskom trgu postavljanjem drvenih tezgi i štandova za sve zainteresovane prodavce i izlagače. U narednom periodu ovaj mobilijar od 10 drvenih kućica i 16 drvenih štandova, postavljenih na centralnom trgu u gradu koristiće svi proizvođači suvenira i proizvoda domaće radinosti sa motivima Pirot i Stare planine.

Takođe, u narednim danima, zahvaljujući saradnji Turističke organizacije Pirot i Ministarstva turizma Republike Srbije, na području parka prirode Stara planina i Specijalnog rezervata prirode Jerma biće postavljeno 30-ak drvenih mobilijara u obliku senika sa nadstrešnicom, parkovskih klupa za odmor i info panoa na 10-ak lokaliteta i najpopularnijih izletišta.

Udruženje banja Srbije je pokrenulo realizaciju niza edukativnih događaja koji za cilj imaju promociju domaćih turističkih destinacija i kapaciteta, kao i očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja stanovništva Srbije. Svesni složenosti projekta koji će realizovati, formirali su **Srpski Detoks Tim**, koga čine Udruženje banja Srbije, Talas Travel d.o.o. iz Beograda, Centar Integrativne medicine iz Novog Sada i "Guliver" TV Producija.

U toku 2021. godine će se realizovati najmanje šest trodnevних događaja (petak/nedelja), sa 20 – 30 učesnika po događaju i to svakog poslednjeg vikenda od aprila do septembra, pod nazivom "**Upoznaj sebe putujući Srbijom**". U planu je i realizacija dva do četiri sedmodnevna događaja sa nešto proširenim sadržajem, kao i povećanje broja događaja u godinama koje slede. Izbor destinacija za događaje je pao na mesta koja svojim prirodnim resursima ispunjavaju stroge kriterijume za detoksifikaciju organizma i koje nam omogućavaju da potpuno obradimo temu koja obeležava prvu godinu organizacije ovog događaja – lekovito bilje. Planirane destinacije su: Vrnjačka Banja, Prolom Banja, Sokobanja, Sirogojno, Tara, Koštunići, Stara Planina, Perućac, Javor i Zlatar. Domaćin prvog događaja će biti hotel „Merkur“ u

Vrnjačkoj Banji, od 23. do 25. aprila 2021. godine.

U drugoj godini realizacije planirano je povećanje broja događaja i pokrivanje cele teritorije Srbije. Sastavni deo programa je upoznavanje učesnika događaja sa destinacijom preko svakodnevnih rekreativnih šetnji i obilaska prirodnih, kulturnih i istorijskih atrakcija po preporuci lokalne turističke organizacije. Agenda svakog od ovih događaja podrazumeva učešće eminentnih predavača iz svih oblasti koje preventivno ili kurativno utiču na zdravlje učesnika događaja.

U toku je formiranje sajta www.serbiadetox.com na srpskom i engleskom jeziku, jer je u planu da se tokom 2022. godine animiraju inostrani turisti da posete Srbiju, „zemlju prirodnog detoksa“. U tu svrhu Srpski Detoks Tim razvija nov turistički proizvod pod radnim nazivom „**Authentical Serbian Detox**“, dok je pozivni slogan za ino tržište „**Serbia, the land of Natural Detox**“.

Ana Pavlović, licencirani turistički vodič koja je povodom Međunarodnog dana turističkih vodiča poklonila besplatnu turističku šetnju svim ljubiteljima prirode u želji da se što veći broj ljudi upozna sa planinom Cer

U nedelju na Ceru

U nedelju, 21. Februara, smo obeležili Međunarodni dan turističkih vodiča na planini Cer. Na početku je usledilo vrlo prijatno iznenadenje, broj učesnika je bio izuzetno veliki.

Na početku turističke šetnje obišli smo Spomen crkvu cerskim junacima, posvećenu Sv. Jovanu Šangajskom, na Lipovim vodama. Šetali smo se šumskim stazama, posetili vidikovce Trojanov grad i Dejanovac, odakle se vide spektakularne panorame Mačve i Pocerine. Širina panorama i pogledi koji

se pružaju sve do Fruške gore, Avale, Valjavskih planina i Gučeva izazvalo je veliko oduševljenje kod svih. Obišli smo arheološki lokalitet Trojanov grad, vojno Rimsko utvrđenje iz IIIvne, gde su se učesnici ture upoznali sa istorijatom utvrđenja i legendama i mitovima vezanim za staroslovensko mitsko biće cara Trojana. Tokom drugog dela ture pričali smo o slavnoj prošlosti Ceru, tradiciji i običajima, upoznali se sa prirodnim vrednostima i šumskim ekosistemom. U prolasku kroz IBA područje

učesnici ture su se upoznali sa orornitofaunom i gospodarem neba iznad Cera, orлом mišarom.

Senima cerskih junaka smo se poklonili na mestima gde su se vodile odlučujuće borbe u toku Cerske bitke i to je ostavilo najjači utisak na sve učesnike ture, jer su priču o veličanstvenoj pobedi srpske vojske slušali na mestu gde je počela i na mestu gde se završila na najvišem vrhu Ceru, Šančinama.

Našu šetnju smo završili odmorom i sumiranjem utisaka uz kafu, čaj i listiće, koje su nam pripremili ljubazni domaćini iz Planinarsko smučarskog društva Cer, u bašti Planinarskog doma na Lipovim vodama.

Kao organizator obeležavanja Međunarodnog dana turističkih vodiča na Ceru i vodič, želim da se zahvalim svim učesnicima ture na ukazanom poverenju, a sve čitaocu e-Turističkih novina i pratilac portal Turizam Srbije želim da pozovem da izaberu, upoznaju i dožive planinu Cer ovog leta. Dobro došli na planinu Cer!

Tekst: Ana Pavlović
Fotografije: Dragana Ilić, Ivan Lukić i Ana Pavlović

Selfi muzej expose

Probudite dete u sebi i napravite nezaboravne seflike

Selfi muzej Expose je nova interaktivna postavka koja se nalazi u srcu Beograda u ulici Terazije 27a. Nudi Vam mogućnost da 500 m² istražite svaku od 27 jedinstvenih atrakcija i da njima napravite fenomenalne fotografije.

Ovo je pre svega mesto na kome ćete se dobro zabaviti sa svojim prijateljima i porodicom i odmoriti od uobičajene svakodnevnice, a svaki trenutak zabave možete ovekovečiti fotografijama.

U Selfi muzeju Expose možete da organizujete proslavu rođendana, VIP posetu, profesionalno fotografisanje, snimanje spotova i reklama ili neki drugi događaj.

ПУТУЈ ОДГОВОРНО!

#vidisrbiju

Туристичка организација Србије